

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum actus intellectus sit liberior quàm actus volunta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

potest intellectus sistere q̄ non procedatur ad consentum transeundi per istud determinatē, & per idē potest repellere omnia occurrentia que possent mouere ad consensū, nisi mutarent contingentia in necessitatē: puta si pons caderet tunc enim transire per nauem, quod erat prius contingens factum, esset necessarium, sed manente contingentia & possibilitate vtriusq̄ medii, omnia occurrentia possunt repelli per hoc q̄ semper iudicabitur non necessarium quocunq̄ addito, & ideo potest dimitti vel actus suscipiendi quo iudicatur tale medium determinatē eligendū, quia sine eo potest haberi finis: q̄ si aliquid tale medium eligitur, liberē eligitur, quia potuit nō eligi ratione iam dicta. Rursum quia non solum iudicamus quodlibet istorū mediōrū esse contingens accipiendo quodlibet secundum se sed iudicamus alterum necessarium in vniuersali & indeterminate, ideo necessarium volumus indeterminate alterum istorū, & propter hoc sicut in potestate nostra est sistere vel suspendere conclusiuum iudicium istius vel illius determinatē, sic in potestate nostra est per eundem actum cū voluntate prædicta mouere ad inquirendum quod illorū mediōrum acceptabit, vt melius ex quo alterum oportet acceptare, quæ inquisitio fiet imperando exercitium virtū inferiorum ministrantium obiecta intellectui & voluntati sub diuersis rationibus appetibilibus vel respicibilibus, omnibus tamen contingenter se habentibus: & ideo semper impedibilibus. Et sic patet q̄ libertas in nobis dependet ex aliquo principio actiuo, & quid sit illud.

25. Sed hic insurgit vnum dubium: quia si libertas est in nobis respectu exercitii actus, quia exercitium imperatur per actus intellectus & voluntatis, tunc illud per quod habemus primū dominium nostrorū actuum nō est potentia, sed actus vnus vel plures: cum ergo liberū arbitrium dicatur illud principium per quod habemus dominium nostrorū actuum, sequitur q̄ liberum arbitrium non erit potentia, sed actus cuius oppositum dictum fuit in prima questione. Ad quod dicendum est quod non omne illud quod necessario præexigitur ad actum liberum, potest dici liberum arbitrium. Sed oportet q̄ sit principium actus liberi arbitrii, actiuum vel passiuum. Tale autē principium non potest esse aliquis actus intellectus vel voluntatis, quia principium actiuum vel passiuum simul est cum actu: vnus autem actus intellectus non est simul cum alio actu intellectus, & idē est de voluntate. Et ideo nullus actus potest esse lib. ar. quia illud nō est per se principium alteri, nec actiuum, nec passiuum. Et ponitur exemplum, Aliquis vult sanitatē secundum se. Postea occurrit quod nō potest eam habere, nisi mediante potione. Et ideo eligit potione quam nunquā elegisset, nisi propter sanitatē quā vult, nunquid actus quo vult sanitatē, est principium effectiuum, vel passiuum electionis medicine? Certē nō, quia vel sunt idē actus, vel duo. Si vnus & idē non est ibi causalitas, quia idem non est causa sui ipsius. Si duo tunc non possunt esse simul, & sic vnus non est causa effectiua, vel receptiua alterius, quia causa & effectus sunt simul, & tamē actus eligendi potione processit ex actu volendi finem. Et similiter in proposito, licet aliquis actus necessario præexigatur ad actum liberalem, non est tamē causa eius actiua vel passiua. Et ideo non est lib. ar. Est enim necessaria suppositio inter multa, que non se habent sicut causa & effectus.

26. Ad rationes principales respondendū est. Ad primū dicitur q̄ se habere ad vtrumlibet, & nihil posse agere ad suam determinationē, est conditio purē passiuæ, & tunc minor est falsa, quia quauis lib. ar. se habeat ad vtrumlibet, tamē aliquid agit ad suam determinationē, & ideo non est purē passiuum.

27. Ad secundum dicendum est per interemptionē maioris. Et cum probatur q̄ effectus iudicatur ex causis proximis, & nō ex remotis. Dicendum est quod iudicium de effectu quātum ad conditionē necessitatis & contingentie sumitur ex omnibus causis, tam proximis q̄ remotis, quia ad necessitatē effectus requiritur q̄ omnes causæ sunt necessarie. Ad contingentiam autē eius sufficit q̄ altera sit contingens, nec refert quæ sit illa, proxima, an remota: sicut in syllogisticis conclusio est contingēs: si altera præmissarum sit contingēs siue maior, siue minor. Et ideo contingentia actus liberi potest esse ex sola causa remota.

28. Ad tertiam dicendum q̄ voluntas potest se habere ad actum suum liberum aliquo modo actiue, inquantum per intellectum & voluntatē potest suspēdi actus electionis & iudicij correspondētis, vt declaratū fuit prius. Et cum probatur quod non, quia si voluntas se haberet actiue ad suum velle, hoc esset aut inquantum voluntas, aut inquantum volens; aut inquantum volens se velle: dicendum quod actiuitas quæ sufficit ad libertatē, non requirit actualiter agere, sed sufficit posse agere quod non agitur, vt in peccato omissionis: vel posse non agere quod agitur, vt in peccato commissionis. Tale autē posse est in intellectu & voluntate per aliquos actus præcedētes actus liberos, & sic per velle liberum nō habet actiuitatē ad illud velle, quia idē esset causa sui ipsius. Sed per velle necessarium quod præcedit, non quia illud sit causa actiua immediata, sequētis velle. Sed quia per illud prius potuit suspendi actus iudicij & actus volendi. Et ideo imputatur nobis ex eo q̄ impedire potuimus, & non impediimus.

29. Ad quartam dicendum per interemptionē minoris, quia intellectus practicus licet esse purē passiuus respectu actus liberi quātum ad terminationē, actus habet tamē actiuitatē respectu exercitij. Et cum probatur quod non, quia illam actiuitatē haberet per aliquē actum intelligendi, vel per aliquid preteritum omni actui. Dicendum q̄ per actum aliquem intelligendi qui non est simul cum actu intelligēdi libero. Et ideo nō est causa eius effectiua immediata, sed est primus tanquam potens impedire, vel nō impedire actum sequentem.

30. Ad quintam dicendum est quod illud quod competit alicui nihil agēti nec potenti agere, potest competere purē passiuo, sed lib. ar. non est huiusmodi etiam in Deo, quia licet Deus nihil egerit ab æterno, habuit tamē potentiam ab æterno per quam potuit agere quod non egerit. Item libertas in Deo non est ad habendum actum vel non habendum.

31. Ad sextam dicendum q̄ ad libertatē in nobis non sufficit immaterialitas cum actiuitate. Sed requiritur q̄ potētia libera sit immaterialis, & aliquo modo actiua, & cum hoc sic cognoscens vel sequens cognitionē. Et quia intellectus agens non est cognoscens, nec sequens cognitionē, ideo non est liber quauis sit immaterialis & actiuis si tamē sit aliquis talis intellectus.

32. Ad argumenta alterius partis similiter respondendum est. Ad primū cum dicitur q̄ culpa est malum quod facimus dicendum est q̄ dñm culpa sit malum imputabile sufficit q̄ ad culpam sic nos habeamus actiue q̄ ad nos debet imputari. Hoc autē est per actiuitatē quam habemus respectu exercitij actus dato q̄ nullā haberemus respectu determinationis.

33. Ad secundum dicendum quod lib. ar. quantum ad actus exteriores imperatos & fortuna reducuntur ad idē genus cause videlicet efficiētis quia respectu actuum imperatorum lib. ar. nullo modo habent rationē passiuæ, sed respectu actuum elicitorum est aliud vt patuit in deductione questionis.

34. Ad tertium patet per idē quod libertas non competit purē passiuo nisi sit aliquo modo actiuum vt declaratum fuit.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum respectu actus intelligēdi sit in nobis maior libertas quā respectu actu volēdi, an e contrario.

Thom. 1.2. q. 17. ar. 1. ad 2.

Tertio queritur respectu cuius actus sit in nobis maior libertas, scilicet an respectu actus intelligēdi, an respectu actu volēdi. Et arguitur quod respectu actus volēdi, & per consequēs quod voluntas sit liberior, quia primus actus lib. arbitrii est electio. Sed electio est magis actus voluntatis q̄ intellectus, ergo voluntas est magis libera quā intellectus.

2. Secūdo quia in potentiis ordinatis posterior est perfectior. Sed intellectus & voluntas sunt potētie ordinatæ, & voluntas est posterior intellectu, ergo est liberior, quia liber

libertas ad perfectionem pertinet. Maior de se est manifesta quia secundum ordinem naturae est processus de imperfecto ad perfectum, & ideo posteriora sunt perfectiora. Minor de se patet, scilicet quod voluntas sequatur intellectum.

3 Tercio quia illa sola potentia est libera, vel saltem principaliter in qua sola est peccatum vel principaliter, sed voluntas est huiusmodi, ergo &c. Maior patet, quia peccatum non est nisi in libere arbitrio. Minor probatur per beatum Augustinum, qui dicit quod peccatum est ad voluntarium quod nisi esset voluntarium non esset peccatum, & ita peccatum aut solum aut principaliter est in voluntate, quare &c.

4 Quarto quia illa potentia est magis libera quae in nullo actu suo potest cogi, quam illa quae potest cogi in aliquo actu. Sed voluntas non potest cogi in aliquo actu suo, intellectus autem cogitur per demonstrationem, unde Philosophus dicit quod quidam assensum aliquibus conclusionibus ab ipsa veritate coacti, ergo voluntas est liberior.

5 Quinto quia potentia pure passiva non potest esse libera, sed intellectus respectu actus intelligendi est pure passivus, quia intelligere est pati (ut dicitur 1. de anima) ergo intellectus non est liber, voluntas autem libera est, quare &c.

6 Sexto quia sicut se habet sensus ad appetitum sensitivum sic intellectus ad voluntatem. Sed appetitus sensitivus est liberior quam sensus, ut probatur, ergo voluntas est liberior, quam intellectus. Minor probatur, quia appetitus sensitivus obedit rationi, ut dicitur in fine 1. Ethic. Et sic participat aliquid libertatis, & ponitur esse subiectum virtutis, sensus autem libertatem nullam participat, quare &c.

7 Septimo quia libertas est proportionabiliter in deo & in nobis, ut dicit Anselmus in principio de libero arbitrio. Sed in deo voluntas est liberior quam intellectus, ergo & in nobis. Minor probatur, quia Deus necessario scit quicquid scit, sed non necessario vult quicquid vult, ergo Deus est liber quantum ad voluntatem, & non quantum ad intellectum.

8 IN CONTRARIUM arguitur primo, quia sicut se habet cognoscens ad viuentem, ita se habet liberum ad cognoscens, sed omne cognoscens est viuentis, & secundum omne illud quod cognoscit vivit, ergo similiter omne liberum est cognoscens, & secundum omne illud quod est liberum cognoscit. Sed per voluntatem non cognoscimus, imo per intellectum, ergo per voluntatem non sumus liberi, sed solum per intellectum.

9 Secundo quia potentia quae est magis indifferens ad opposita, est magis libera. Sed intellectus est magis indifferens ad opposita quam voluntas, ergo est magis liber. Maior patet, quia ratio libere consistit in indifferetia, per quam possumus in aliquid vel eius oppositum, ergo potentia quae magis est indifferens ad opposita, est magis libera. Minor probatur, quia potentia rationales sunt ad opposita (ut dicitur 9. Meta.) Sed intellectus est magis rationalis quam voluntas, cum sit rationalis per essentiam, voluntas autem per participationem solum, ergo &c.

10 Item illa potentia est magis libera, quae minus dependet ab alia. Et hoc statim probatur per illud quod dicitur 1. Met. quod liberum est gratia sui. Sed intellectus minus dependet a voluntate quam e converso, quia voluntas non potest exire in actu sine actu intellectus praeiudicium. Intellectus autem ad hoc quod exeat in actu, non praerogit praeiudicium voluntatis, ergo intellectus est liberior quam voluntas.

11 Item liber. arbi. dicitur esse facultas rationis & voluntatis, hoc ergo intelligitur de utroque per se, aut de utroque simul. Si de utroque per se, sequitur quod utrumque sit liberum, & equaliter pertineat ad distinctionem. Si de utroque simul, sequitur idem per eandem rationem, & sic videtur quod utraque potentia sit libera aequaliter.

12 RESPONSIO. Quamvis questio ista directè & precise sit mota de libertate arbitrii, tamen latius tractabitur. Ad cuius intellectum aduerendum est, quod quamvis libertas largissime sumpta dicatur immunitas a quocumque bono sine malo culpa vel poenae, secundum quem modum Apostolus ad Rom. 6. dicit, peccatores esse liberos iustitiae quia carent iustitia, & iustos dicit liberos a peccato, quia caret eo. Et in 3. cap. dicit quod beati liberabuntur a servitute corruptionis, quia carebunt omni miseria & corruptione. Tamen quia iste modus libertatis nimis est improprius

& imperinens ad propositum, ideo dimittatur. Ad praesens autem potest sumi libertas tripliciter. Vno modo pro carentia ordinis ad aliud tanquam ad finem, & sic dicitur liber qui est gratia sui finaliter. Seruus autem qui est propter alium, scilicet propter dominum. Et sic loquitur de libertate Philosophus 1. Meta. Et quia de hoc dicitur 4. lib. ideo ad praesens dimittatur. Secundo modo accipitur libertas pro carentia vel immunitate a coactione in cognoscendis. Tercio modo accipitur pro immunitate a necessaria determinatione respectu oppositorum, quae nihil aliud est quam facultas ad opposita.

13 Tunc ad questionem dicendum quod loquendo de libertate, quae est immunitas a coactione, sic dicendum est quod intellectus respectu actus sui eliciti, qui est intelligere, est aequè liber sicut voluntas respectu actus sui, qui est velle. Quod probatur dupliciter. Primo sic, actus qui est secundum inclinationem rei, non potest esse violentus, vel coactus, sed omne intelligere est secundum inclinationem intellectus, sicut velle est secundum inclinationem voluntatis, ergo nullum intelligere respectu intellectus est coactum vel violentum, nec aliquod velle respectu voluntatis. Maior de se patet, quia causa praedicata est in subiecto. Opponuntur enim esse secundum inclinationem rei, & esse violentum seu coactum. Minor manifesta est, quia inclinatio intellectus est ad omne intelligere, oes enim homines natura scire desiderant, ut dicitur 1. Meta. Et intellectus est quo est possibile omnia fieri, ut dicitur 3. de anima. unde naturalis eius inclinatio est ad omne cognoscere, & sic patet minor, sequitur ergo conclusio.

14 Secundo sic, omne illud quod potest cogi habet in inclinationem determinatam, & determinatum modum. Sed inclinatio intellectus ad intelligere non est determinata, nec secundum determinatum modum, ergo intellectus non potest cogi respectu intelligere. Maior patet, quia enim lapis habet determinatam inclinationem ad locum, deorsum & secundum determinatum modum, scilicet secundum modum suae gravitatis, ideo potest cogi: aut quia impellitur sursum, aut quia impellitur deorsum velocius quam requirit sua gravitas. Sed si lapis haberet inclinationem ad omnem locum, & ad omnem modum motus, impossibile esset quod violenter ad aliquem locum vel motum, quia ubicumque moveretur, & qualitercumque equaliter esset secundum inclinationem suam. Similiter quia materia prima est de se in potentia ad omnem formam, determinatur autem ad hanc, vel ad illam per certas qualitates, ideo considerando naturam materiae primae secundum se, omnis generatio est naturalis, & nulla violentia. Sed considerando dispositionem, materiae primae determinantes ipsam inveniuntur quaedam generationes violentae. Et sic patet maior, scilicet quod omne illud quod potest cogi habet determinatam inclinationem & secundum determinatum modum. Minor similiter manifesta est. Non enim intellectus habet aliquam determinatam inclinationem ad unum intelligere, & non ad aliud, nec secundum unum modum, sed habet inclinationem ad omne intelligere, & secundum omnem modum, quare &c. Et sic patet quod intellectus non cogitur, nec potest cogi respectu actus intelligendi, sicut nec voluntas respectu actus volendi. Et idem est intelligendum de quacumque potentia apprehensiva vel appetitiva respectu actus sui eliciti.

15 Si autem loquamur de libertate tertio modo dicta quae sola dicitur libertas arbitrii, quae nihil aliud est quam facultas ad opposita absque necessaria determinatione ad alterum. Adhuc mihi videtur salvo meliori iudicio quod intellectus est per prius & principaliter liber quam voluntas. Ad quod sciendum breviter resumendum est illud quod dictum est prius in secunda questione, scilicet quid est illud mediante quo habemus in potestate nostra exire in aliquem actum, vel non exire, & exire in aliquem actum vel oppositum, & sicut dictum fuit tunc illud est tam in deo quam in nobis notitia quam habemus de contingenti connectione aliquorum volubilium, ad per se & necessario volubilia. Ex eo enim quod aliquod medium indicatur non necessarium ad consequendum finem quem volumus, possumus siftere ad iudicio concludere illud esse eligendum, & per consequens ab electione: Et per idem principium possumus

d. 49. q. 2. n. 1. &c.

Inf. d. 2. q. 2.

su. q. 1. nu. 27.

X 4 repel

repellere omnia occurrentia quæ nata essent secundum se intelligere illud esse eligendum, dum tamen sint cōtin-
gentia, ut tunc declaratum fuit: quod si tale medium eligatur,
libere eligatur, quia potuit non eligi, cum non sit necessarium
ad finem quæ volumus. Rursus quia finis quem volumus
non potest haberi nisi per illud medium, vel aliquod aliud
ideo necessarium volumus indeterminatè aliquod medium
per quod finem consequamur. Et ideo sicut in potestate nos-
tra est sistere vel suspendere cōclusionium iudicium illius,
vel istius medii determinatè. Sic in potestate nostra est
per eundem actum cum voluntate prædicta mouere ad in-
quirendum quod illorum mediolorum acceptabitur, ut me-
lius ex quo alterum indeterminatè est necessarium, quæ
inquisitio fiet imperando exercitium virium inferiorum
ministratum obiecta intellectui & voluntati sub diuersis
rationibus appetibilis vel respiciibilis, omnibus tamen
contingenter se habentibus.

16 Hoc supposito probatur suppositum dupliciter. Pri-
mo ex parte actuum necessariorum, mediantibus quibus ha-
bemus actuum liberorum dominium. Secundo ex parte
actuum liberorum, quorum habemus dominium. Primo sic,
illa potentia est per prius & principaliter libera, per cuius
actum habemus per prius & principaliter dominium actuum
nostrorum, sed talis potentia est intellectus magis quam volun-
tas, ergo intellectus est per prius & principaliter liber quæ
voluntas. Maior de se patet. Minor probatur, quia cum per
duos actus habemus cæterorum dominium, scilicet per
notitiam connexionis contingentis aliorum volubiliū
ad per se & necessarium volubilia, connexionis dico contin-
gentis quantum ad quodlibet eorum determinatè, sed nec-
essario quantum ad aliquod indeterminatè. Et per volun-
tatem qua volumus necessario alterum indeterminatè, &
non hoc vel illud determinatè per prius habemus tale do-
minium, & principaliter per notitiā præcedentem, quam
per actum voluntatis sequentē quia ex primo regulatur
secundus, & non e converso. Notitia autem illa pertinet
ad intellectum, quare &c.

17 Idē patet secundò ex parte actuum liberorum quorum
dominium habemus confimiliter ut prius, quia illa poten-
tia est per prius & principaliter libera, cuius actum ha-
bemus per prius & principaliter in potestate nostra. Sed talis
est intellectus & non voluntas, quare &c. Maior de se pa-
tet. Minor probatur, quia primi actus qui sunt in potesta-
te nostra, sunt iudicium cōclusionium alicuius eligendi, &
ipsa electio, inter hos autem actus prius est iudicium con-
clusionium (quod pertinet ad intellectum) quam electio perti-
nens ad voluntatem, electio autem regulatur per iudicium
cōclusionium, & non e converso determinatur, etiā electio
necessario ad illud quod liberè cōclusum est, ita quod vo-
luntas non potest in oppositū, neque respuere quod est sibi
propositum si intellectus iudicauerit finaliter & comple-
tiuè aliquid, ut nunc eligendum, ut aliis probatum est. Et
sic tota libertas electionis continetur in libertate iudicij
cōclusionium. Et sic patet quod intellectus est liber per prius
& principaliter quam voluntas.

18 Ad primum argumentum in oppositum dicendum
est quod electio non est primus actus liber. sed iudicium con-
clusionium intellectus determinantis electionem, Et ideo
quantis electio sit actus voluntatis, quia tamen libertas
electionis dependet ex libertate iudicij cōclusionium, ideo in-
tellectus est liberior quam voluntas.

19 Ad secundū dicendum quod maior propositio non est
vera vniuersaliter, quia non omne posterius est perfectius
sicut quantitates sequentes formā substantialem non sunt
perfectiores ea, sed imperfectiores. Et eodem modo appe-
titus sensitivus & intellectivus, sunt imperfectiores sensu
& intellectu, quod autē dicitur quod natura procedit de im-
perfecto ad perfectum, non est sic intelligendum quod omnis
forma posterior sit perfectior priore, sed quia perfectio-
nes quæ suscipiunt magis & minus, vel maius & minus
processu naturæ, deducuntur de imperfecto ad perfectū.
Sicut homo prius est puer, & postea vir, proficiendo in
quantitate & vigore.

20 Ad tertium dicendum per interemptionem maioris,
quia quantum nulla sit culpa, nisi respectu eorum quorum
habemus dominium per aliquem actum voluntatis. Ta-
men quia illud dominium regulatur & dependet ex notitia

intellectus, & electio qua peccamus regulatur & depen-
det ex conclusiuo iudicio rationis, ideo libertas magis se-
tenet ex parte intellectus, quam voluntatis. Quod autem di-
cit beatus Aug. quod peccatum adeo est voluntarium, quod
nisi esset voluntarium, non esset peccatum, utique verum est.
Sed pro tanto, quia actus quo peccamus, vel est actus vo-
luntatis, vel est actus à voluntate imperatus, vel ad ipsum
concurrunt voluntas, sed non excluditur intellectus regu-
lans voluntatem.

21 Ad quartum dicendum per interemptionem mino-
ris, quia intellectus, ut probatum fuit, non potest cogi re-
spectu actus intelligendi, sicut nec voluntas respectu actus
volendi, respectu autem actuum imperatorum possunt cogi
tam intellectus quam voluntas. Et quando dicitur quod Phi-
losophi fuerunt coacti à veritate, potest respondere dupli-
citer. Vno modo quod improprie accipitur ibi coactio
pro necessaria adhesionem cum euidenti veritate, quæ non
est coactio, sed naturalis inclinatio potentie in tale obie-
ctum, vel potest dici quod Philosophi loquuntur signanter. Quia
non dicit quod intellectus fuerit coactus assentiendo cui-
cunq; veritati, sed dicit quod quidam Philosophi fuerunt
coacti assentire veritati, ille enim cogitur contra cuius in-
clinationem fit. Et quia contra inclinationem voluntatis
aliquorum Philosophorum volentium defendere suas fal-
sas opiniones, sicut euidenti veritatis opposita, ideo ma-
nifestata veritate voluntas eorum coacta est, cui placebat
oppositus assensus. Sed intellectus eorum non est coactus,
cum inclinatio eius naturalis sit ad assentiendum mani-
festo vero, & sic voluntas coacta est, contra cuius inclina-
tionem factum est, non autem intellectus.

22 Ad quintū dicendum quod potentia quæ est pure
passiva respectu determinationis actus, dummodo sit acti-
ua respectu exercitij actus, illa actiuitate qua potest sistere
re à iudicio conclusiuo, modo quo dictū est prius potest
esse libera, talis autē est intellectus sicut & voluntas. Imò
magis quam voluntas, ut declaratum fuit prius. Et ideo potest
esse liber sicut & voluntas, & plusquam voluntas.

23 Ad sextum dicendum quod minor est falsa, quia ap-
petitus sensitivus non obedit rationi, nisi mediante mu-
tatione quæ fit circa potentias sensitivas apprehensivas,
quia appetitus sensitivus necessario & precise sequitur iu-
diciū sensus, ut declaratum fuit in quæst. de habitibus.

24 Ad septimum dicendum quod minor est falsa, quia in-
tellectus dei practicus de aliquo fiendo cui respondet vo-
luntas libera est liber: & per prius & principaliter quam
electio voluntatis secundum nostrorum modum intelligendi.
Et cum dicitur quod Deus necessarius scit quicquid scit, verū
est quantum ad notitiā simplicem, qua cognoscit quiddi-
tates rerum existentes vel possibili, & quantum ad cog-
nitionem speculatiuam & complexam, sed quantum ad
cognitionem practicam qua dicitur aliquid fore vel non fo-
re, liber est, quia nihil futurum habet necessariam collig-
gantiam cum bonitate sua.

25 Ad primum argumentum alterius partis quod vi-
detur probare quod voluntas non sit libera, potest respon-
deri quod voluntas non est potentia distincta ab intellectu
secundum aliquid absolutum, sed eadem natura absolu-
ta est qua intelligimus & volumus, ita quod isti duo ac-
tus sunt ab eadem natura absoluta ordine quodam, & sic
illa natura quæ est voluntas est cognoscens, & per conse-
quens libera. Secunda ratio bene probat quod intellectus est
per prius & principaliter liber quam voluntas, & hoc concedi-
mus. Tertia similiter idem probat. Quarta verò quæ vi-
detur probare quod ambæ potentie æqualiter sint libe-
ræ, non concludit, quia quantum intellectus & voluntas
essentialiter pertineat ad lib. ar. & in diffinitione eius po-
nantur, non oportet tamen quod æquales sint & æquali-
ter libere, quia partes diffinitionis & diffiniti non oportet
quod sint eiusdem gradus & eiusdem perfectionis in his quæ
pertinent ad diffinitum. Et sic est in proposito.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum ratio superior & inferior sint vna potetia, an duæ.

Thom. 1. q. 79. ar. 3. q. 11.

Secundo principaliter queritur, vtrum ratio superior
& inferior sint vna potetia, an duæ. Et videtur quod sint
duæ, quia regulans & regulatum differunt realiter, sed ra-
tio superior regit & mouet inferiorem, ergo &c.

2 Item